

## Kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade toetus (edaspidi rohestamine)

Alates 2015. aastast on ühtse pindalatoetuse (ÜPT) taotlejal kohustuslik taotleda kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade toetust. Toetuse eesmärk on vähendada põllumajanduse mõju keskkonnale, aidates säilitada mulla kvaliteeti, püsirohumaid ja elurikkust. Põllumajandustootjad peavad täitma kolme rohestamisest tulenevat nõuet:

1. Põllumajanduskultuuride mitmekesistamine
2. Ökoalade määramine
3. Püsirohumaade säilitamine

Rohestamise nõuete hindamisel võetakse lisaks ÜPT taotlusalusele maale arvesse ka mittetaotlusalune maa ja alla 0,30 ha suurused põllud. Rohestamise toetuse maksmise aluseks on ÜPT kindlakstehtud toetusõiguslik pind. Põllumajandusmaa, millele toetust taotletakse, peab olema taotleja kasutuses hiljemalt taotlusaasta 15.06 seisuga.

Näide

Põllu nr	Põllu pind	Kultuur	ÜPT taotlusalune põld	Rohestamise nõuete hindamisel võetav põld	Toetuse maksmisel aluseks võetav põld
1	0,10	kaer	Ei	Jah	Ei
2	0,20	ristik	Ei	Jah	Ei
3	1,00	kõrvits	Jah	Jah	Jah
4	11,00	rukis	Jah	Jah	Jah
5	15,00	raps	Ei	Jah	Ei

Taotlejad, kelle põldudel kasvavad üksnes püsirohkultuurid (maakasutus PK, nt viljapuud, marjapõõsad), on rohestamise nõuete täitmisest vabastatud.

Taotlejad, kelle põllumajandusmaad asuvad täielikult või osaliselt Natura 2000 võrgustiku aladel, järgivad rohestamise tavaid ulatuses, mis on kooskõlas Natura 2000 eesmärkidega.

Rohestamise nõuete täitmisest on vabastatud ka taotlejad, kes on 2015. aastal liitunud väikepõllumajandustootja toetuse kavaga ja 2016. aastal jätkavad sama kava alusel otsetoetuste taotlemist.

Taotleja on vabastatud rohestamise nõuete täitmisest mahetunnustatud põllumajandusmaal.

Taotlejatel, kellel on lisaks mahetunnustatud põllumajandusmaadele ka mitte-mahetunnustatud põllumajandusmaid, on võimalik taotlusel valida, kas täita rohestamise nõudeid ainult mitte-mahetpõllumajanduslikul maal või kogu maal. Nõuete täitmist kontrollitakse vastavalt taotleja tehtud valikule.

Näide

*Taotlejal on kokku 64,00 ha põllumaad. Sellest 50,00 ha on mahetunnustatud maad. Taotleja on valinud rohestamise nõuete täitmise vaid mitte-mahetpõllumajanduslikul maal, seega rohestamise nõudeid peab täitma 14,00 ha osas.*

Põllu nr	Põllu pind	Kultuur	Maakasutus	Mahetunnustatud
1	10,00	kaer	P	JAH
2	20,00	heintaimed	P	JAH
3	20,00	kõrvits	P	JAH
4	7,00	oder	P	Ei
5	7,00	nisu	P	Ei

Lisaks üldosas toodud juhtumitele ei pea mitmekesistamise nõuet täitma taotlejad, kelle põllumaa pind jääb alla 10,00 ha. Mahetootja, kes on otsustanud rohestamise nõudeid täita mitte-mahepõllumajanduslikus kasutuses oleva maa osas, ei pea mitmekesistamise nõuet täitma juhul, kui mitte-mahepõllumajanduslikus kasutuses oleva põllumaa pind jääb alla 10,00 ha.

Lisaks üldosas toodud juhtumitele ei pea ökoalade nõuet täitma taotlejad, kelle põllumaa pind on kuni 15,00 ha (k.a). Mahetootjad, kes on otsustanud rohestamise nõudeid täita mitte-mahepõllumajanduslikus kasutuses oleva maa osas, ei pea ökoalade nõuet täitma juhul, kui mitte-mahepõllumajanduslikus kasutuses oleva põllumaa pind ei ole üle 15,00 ha.

## 1. Põllumajanduskultuuride mitmekesistamine

**Nõue kehtib taotlejatele, kes omavad vähemalt 10,00 ha põllumaad** (püsirohumaa ja püskikultuuride alune pind ei kuulu põllumaa arvestusse). Nõuete täitmiseks tuleb vastavalt toetusaluste hektarite arvule kasvatada vähemalt kahte või kolme erinevat põllumajanduskultuuri.

- **kahe kultuuri nõue:** kui taotlusele märgitud põllumaa (maakasutus P ja M, sh mittetaotletud põllud) pindala on 10,00-30,00 ha, peab põllumaal kasvatama vähemalt kahte erinevat põllumajanduskultuuri, millest põhikultuur ei tohi hõlmata enam kui 75%.

Näide

*Taotlejal on 10,00 ha põllumaad, ta peab kasvatama vähemalt kahte põllumajanduskultuuri. Peamine kultuur ei moodusta üle 75% kogu põllumaast.*

Põllu nr	Põllu pind	Kultuur	Maakasutus	% põllumaast
1	7,50	kaer	P	75
2	2,50	heintaimed	P	25

- **kolme kultuuri nõue:** kui põllumaa suurus on üle 30,00 ha, siis peab põllumaal kasvatama vähemalt kolme erinevat põllumajanduskultuuri. Põhikultuur ei tohi hõlmata enam kui 75% ja kaks peamist põllumajanduskultuuri kokku ei tohi hõlmata enam kui 95% põllumaast.

Näide

*Taotlejal on 50,00 ha põllumaad, ta kasvatab vähemalt kolme põllumajanduskultuuri, peamine kultuur on alla 75% kogu põllumaast ja kaks peamist kultuuri moodustavad 94%.*

Põllu nr	Põllu pind	Kultuur	Maakasutus	% põllumaast
1	33,00	kaer	P	66
2	14,00	heintaimed	P	28
3	3,00	rukis	P	6

### Milliseid kultuure käsitletakse mitmekesistamise raames ühe kultuurina, milliseid eri kultuuridena?

- Ühe perekonna alla kuuluvad kultuurid loetakse üheks kultuuriks, nt rukis, „Sangaste“ rukis, rukis allakülviga. **NB!** Talivilja ja suvilija käsitletakse eraldi kultuuridena.
- Raps ja rüps – suviraps, suvirüps, taliraps ja talirüps on kõik eraldi kultuurid.
- Ristõieliste, maavitsaliste ja kõrvitsaliste perekonda kuuluvad liigid on kõik eraldi kultuurid, nt lillkapsas, nuikapsas, kaalikas.
- Kesa – mustkesa ja sööti jäetud maa moodustavad kokku ühe kultuuri. Erisuste arvestamisel loetakse ka HK (haljaskesa) või HV (haljasväetis) märkega põllud kesa arvestusse.
- Rohi ja muud rohttaimed – kõik heintaimede segud moodustavad ühe kultuuri, kuid puhaskülvina (100%) kultuurid loetakse eraldi kultuuriks, nt ristik ja lutsern.
- Segakultuurid – kõik segakultuurid loetakse üheks kultuuriks, nt teraviljade segu, ravim- ja maitsetaimed väikestel pindadel, köögivilja väikestel pindadel ja segatis on üks kultuur – segakultuur.  
Segakultuuride kasvatamisel, kus üht või mitut kultuuri kasvatatakse samaaegselt eraldi ridades, arvestatakse eri põllumajanduskultuurina, kui kõnealuse kultuuri kasvupind põllul hõlmab vähemalt 25%.

Näide

Põllud ja kultuurid taotlusel

Põllu nr	Põllu pind	Kultuur
1	25,00	segatis
2	25,00	teraviljade segu allakülviga
3	30,00	taliniisu
4	20,00	suviniisu
5	0,10	Ravim- ja maitsetaimed väikestel pindadel (eraldi ridades, aedtill moodustab 90% ja aedpetersell 10%)

Mitmekesistamise nõude hindamisel arvestatakse kultuure järgmiselt:

Põllu nr	Põllu pind	Kultuur	% põllumaast
1 ja 2	50,00	segakultuur	49,95
3	30,00	taliniisu	29,97
4	20,00	suviniisu	19,98
5	0,10	aedtill	0,1

Mitmekesistamise nõue on selle näite puhul täidetud, sest taotlejal on kokku 100,10 ha põllumajandusmaad, millel ta kasvatab vähemalt kolme põllumajanduskultuuri; peamine kultuur on alla 75% kogu põllumaast ja kaks peamist kultuuri ei moodusta üle 95%.

### Hoolimata põhinõudest loetakse mitmekesistamise nõue täidetuks ka juhul, kui:

1) Taotlusele märgitud põllumaast (maakasutus P/M, sh mittetaotletud põllud) moodustavad kesa ja rohttaimed üle 75% (75,01% või rohkem) ja ülejäänud põllumaa ei ole suurem kui 30,00 ha.

Näide

*Põllumaad on kokku 50,00 ha ja taotlejal on kõik põllud kesa ja rohttaimedega kaetud.*

Põllu nr	Põllu pind	Kultuur	Maakasutus	% põllumaast	% ülejäänud põllumaast
1	40,00	heintaimed	P	80	
2	5,00	mustkesa	M	10	
3	3,00	haljaskesa	P	6	
4	2,00	heintaimed	P	4	0

2) kui üle 75% toetusõiguslikust põllumajandusmaast on püsirohumaa või maa, mida kasutatakse rohu või muude rohttaimede kasvatamiseks ja tingimusel, et kõnealuste kasutusviisidega mitte hõlmatud põllumaa ei ole suurem kui 30,00 hektarit.

Näide

*Kogu põllumajandusmaa pind on 254,00 ha, millest rohttaimed (PR+P) moodustavad 225,00 ha. Rohttaimed hõlmavad seega 88,58% põllumaast ja ülejäänud põllumaa pind on alla 30,00 hektari (29,00 ha). Nõue on täidetud.*

Põllu nr	Põllu pind	Kultuur	Maakasutus	% põllumaast	% põllumajandusmaast
1	150,00	rohttaimed	PR	0	59
2	75,00	heintaimed	P	72	30
3	5,00	rukis	P	4	4
4	24,00	kaer	P	24	7

3) Taotlusele märgitud põllumaast moodustavad kesa ja rohttaimed üle 75%, taotleja kasvatab vähemalt nõutud arvu põllukultuure (sõltuvalt pinnast kas kaks või kolm) ja kesa ning rohttaimedega kaetud põllumaast ülejäänud põllumaal kasvav peamine kultuur ei moodusta rohkem kui 75%.

Näide

*Põllumaad on kokku 60,00 ha ja taotleja kasvatab küll kolm erinevat kultuuri, kuid peamist on üle 75% ning kaks suurimat on üle 95%, mistõttu ta rikuks algset mitmekesistamise nõuet. Kuid antud erinevusest tulenevalt on nõue täidetud, sest kesa ning rohttaimedega kaetud põllumaast ülejäänud põllumaal kasvav peamine kultuur (rukis) ei moodusta rohkem kui 75%.*

Põllu nr	Põllu pind	Kultuur	Maakasutus	% põllumaast	% ülejäänud põllumaast
1	50,00	heintaimed	P	83,33	
2	7,50	mustkesa	P	12,5	
3	1,50	rukis	P	6	60
4	1,00	kaer	P	4	40

4) Taotlusele märgitud põllumaast on pinnaliselt üle 50% erineva asukohaga võrreldes eelmise aasta taotlusega ja kõikide selle aasta põldude kultuur on erinev võrreldes eelmise aastaga (ka juhul, kui põld oli eelmisel aastal teise taotleja taotlusel).

Näide

Pinnaline muutus on 60% ning kultuuride erinevus põldudel on 100%.

Aasta 2015						Aasta 2016					
Põllu nr	Põllu pind	Põllumassiivi number	Kultuur	MK	% põllu- maast	Põllu nr	Põllu pind	Põllumassiivi number	Kultuur	MK	% põllu- maast
1	60,00	X	kartul	P	60	1	60,00	Y	heintaimed	P	60
2	40,00	X	heintaimed	P	40	2	40,00	X	kartul	P	40

## 2. Ökoalade määramine

Põllumajandustootja, kelle kasutuses on toetusõiguslikku põllumaad rohkem kui 15,00 ha, määratleb sellest maast vähemalt 5% ökoloogilise kasutusega alaks (*edaspidi ökoalad*).

Ökoalaks on põllumajandustootjal võimalik valida ökoalade 5% kohustuse täitmise eesmärgil maastikuelemente ja harimispraktikaid.

**Ökoalade arvestusse kuuluvad ainult need maastikuelemendid ja harimispraktikad, mis on märgitud ökoalade loetellu! Ökoalade pinna leidmisel võetakse harimispraktikate puhul arvesse ökoalade loetellu lisatud põllu pindala põldude loetelust (PT50A), korrutatuna läbi vastava koefitsiendiga. Harimispraktikaid ja maastikuelemente, mis ei ole ökoalade vormile kantud, ökoalade nõude arvestamisel arvesse ei võeta!**

Maastikuelementide hulka kuuluvad:

- põõsaste ja puudega põllusaar (suurusega 0,01-0,50 ha), mis on selgesti eristatav ümbritsevast põllumaast;
- puude rida (min 20 m pikkune ja 0,01 ha suurune, tihedusega vähemalt 3 puud iga 20 m kohta, puud ühekaupa reas) põllumaal või põllumaa servas (v.a eesvoolu või kuivenduskraavi perval);
- hekk (min 0,01 ha, min 20 m pikkune ja kuni 10 m laiune) põllumaal või põllumaa servas (v.a eesvoolu või kuivenduskraavi perval);
- metsasiil (eelkõige puudest koosnev, min pikkusega 20 m ja Kuni 30 m laiune; erandina kokkupuude põllumassiiviga kuni 30 m ulatuses), mis on põllumaaga ümbritsetud (v.a võssa kasvanud kraavid);
- kraav (alla 10 km<sup>2</sup> valgalaga eesvoolud ja maaparandussüsteemi maa-alal paiknevad kuivenduskraavid, laius kuni 12 m, kraavi mõlemal kaldal on lubatud kuni 2 m puittaimestikku) põllumaa sees või servas;
- kiviaed (MAK 2007-2013 ja MAK 2014-2020 toetustega taastatud/taastatav kiviaed või pärandkultuuriobjektina kaardistatud kiviaed; laius vahemikus 0,5-2,8 m ja kõrgus 0,3-1,7 m) põllumaa sees või servas.

Harimispraktikatest on taotlejatel võimalik märkida järgmised kultuurid:

- **Kesa:** arvestusse lähevad heintaimedekultuurid, mis on taotlusel määratletud haljaskesaks (HK mäрге) või haljasväetiseks (HV). Samuti loetakse kesaks mustkesa ja sööti jäetud maa. Harimispraktikatena arvestamiseks peavad need põllud olema kantud ökoalade vormile. Ökoalana määratud kesa hoitakse katkematult kesas vähemalt kuue kuu vältel vahetult enne 15. augustit ja seal ei kasvatata ega toodeta põllumajandustooteid enne 15. augustit.

Erandina ei muutu ökoalaks märgitav kesa/sööti jäetud maa kuuendal aastal püsirohumaaks. Kesa koefitsient ökoalade pinna arvestamisel on 1,0.

- **Lühikese raieringiga paju madalmetsa alad:** arvestusse lähevad vaid need alad, kus kasvatakse paju madalmetsa (*Salix*) ja kus ei tohi kasutada mineraalväetisi ja/või taimekaitsevahendeid. Paju madalmetsa koefitsient ökoalade pinna arvestamisel on 0,3 (st. 1 ha =0,3 ha-d).
- **Lämmastikku siduvad kultuurid:** arvestatakse puhaskülvina liblikõieliste sugukonda kuuluvaid kultuure – ristik, lutsern, mesikas, nõiahammas, vikk (*Vicia sativa*), esparsett, hernes, uba (v.a sojauba). Lämmastikku siduvate kultuuridega aladel ei kehti tootmispiirangud. Kultuurid peavad olema kasvukohal kogu kasvuperioodi jooksul, seejuures on lubatud saagikoristus ja niitmine koos niite kokku kogumisega. Talivilil peab olema külvatud taotluse esitamise aasta 15. oktoobriks. Põllumaad, kus ei kasvatata pärast lämmastikku siduva põllumajanduskultuuri kasvatamist talivilja, ei tohi enne nimetatud tähtaega sisse künda ning sellel ei tohi kasutada muid taimikut kahjustavaid mullaharimisviise. Lämmastikku siduvat kultuuri ei ole lubatud kasvatada veeseaduse §29 sätestatud veekaitsevööndis. Nende kultuuride koefitsient ökoalade arvestuses on 0,7 (st. 1 ha =0,7 ha-d).

Näide

*Põllumaa pind on 23,00 ha. Lisaks kasvatab taotleja 3,00 ha paju. Seega 5% põllumaa pinnast (23 ha-st) on 1,15 ha, mida tuleb ökoalana hoida. Taotleja märgib ökoalade loetellu põllusaare ning harimispraktikatest paju (põld nr 5) ja mustkesa (põld nr 2), ning põllusaare. Ökoalade pind on kokku 3,90 ha, mis moodustab 16,96% põllumaa pinnast, ning ökoalade nõue on seega täidetud.*

Põllu nr	Pind (ha)	Kultuur/element	Maakasutus	% põllumaast	Ökoalaks valitud	Ökoala pind (ha)
1	14,00	heintaimed	P	60,87		
2	1,00	oder	P	4,35		
3	5,00	suvinisu	P	21,74		
4	2,50	mustkesa	M	10,87	√	2,50
5	3,00	paju	PK	-	√	0,90
	0,50	põllusaar	P	2,17	√	0,50

**Hoolimata põhinõudest loetakse ökoalade nõue täidetuks ka juhul, kui:**

- 1) Üle 75% põllumaast kasvavad rohttaimed, kesa, liblikõielised kultuurid või nende segud ja nende kultuuridega mitte hõlmatud põllumaa ei ole suurem kui 30,00 hektarit.

Näide

*Taotlejal on kokku 250,00 ha põllumaad. Rohumaa moodustab üle 75% põllumaast ning ülejäänud kultuuride pind jääb alla 30,00 ha. Nõue loetakse täidetuks, ökoalaid valima ei pea.*

Põllu nr	Põllu pind	Kultuur	Maakasutus	% põllumaast
1	230,00	heintaimed	P	92,00
2	10,00	rukis	P	4,00
3	10,00	kaer	P	4,00

2) Üle 75% toetusõiguslikust põllumajandusmaast on püsirohumaa või maa, mida kasutatakse rohu või muude rohttaimede kasvatamiseks ja tingimusel, et kõnealuste kasutusviisidega mitte hõlmatud põllumaa ei ole suurem kui 30,00 hektarit.

Näide

*Kogu põllumajandusmaa pind on 254,00 ha, millest rohttaimed (PR+P) moodustavad 225,00 ha. Rohttaimed hõlmavad seega 88,58% põllumaast ja ülejäänud põllumaa pind on alla 30,00 hektari (29,00 ha). Nõue on täidetud.*

Põllu nr	Põllu pind	Kultuur	Maakasutus	% põllumaast	% põllumajandusmaast
1	150,00	rohttaimed	PR	0	59
2	75,00	heintaimed	P	72	30
3	5,00	rukis	P	4	4
4	24,00	kaer	P	24	7

2) Põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaa, sh mittetaotletud põllud, asub pinnaliselt vähemalt 50% ulatuses nn metsasuse erisusega vallas. Metsasuse erisuse alla loetakse põld, mis asub 100% metsasuse erisusega vallas oleval põllumassiivil.

Näide

*Taotlejal on kokku 50,00 ha põllumajandusmaad. 60% põldude pinnast asub metsasuse erisusega vallas. Taotleja ei pea ökoalade nõuet täitma.*

Põllu nr	Põllu pind	Kultuur	Maakasutus	% põllumajandusmaast	Metsavald?
1	20,00	rohttaimed	PR	40	Ei
2	20,00	kartul	P	40	Jah
3	10,00	porgand	P	20	Jah

**NB! Kui taotleja, kellele kehtib metsasuse erisus ja ta ei pea ökoalade nõuet täitma, otsustab siiski märkida ökoalade vormil vähemalt ühe ökoala, siis antud erisus enam ei kehti ja ta peab ökoalade nõuet täitma kogu põllumaal.**

**Metsasuse erisuse rakendamiseks ettenähtud homogeenete piirkondade (sh valdade) loetellu kuuluvad vallad**

**1. Loode- ja Lääne Eesti rannikualade ning Lääne-Eesti saarte homogeenise piirkonna vallad:**

Emmaste, Hanila, Harku, Hiiu, Kernu, Keila, Kihelkonna, Kihnu, Kullamaa, Käina, Laimjala, Leisi, Lihula, Lääne-Nigula, Lääne-Saare, Martna, Muhu, Mustjala, Nissi, Noarootsi, Nõva, Orissaare, Padise, Pihtla, Põide, Pühalepa, Ridala, Ruhnu, Salme, Torgu, Tõstamaa, Valjala, Varbla, Vasalemma, Vormsi.

**2. Põhja- ja Kirde Eesti sh Peipsiäärsete alade homogeenise piirkonna vallad:**

Anija, Aegviidu, Alajõe, Alatskivi, Aseri, Avinurme, Iisaku, Illuka, Jõhvi, Kasepää, Kohtla, Kohtla-Nõmme, Kuusalu, Laekvere, Lohusuu, Lüganuse, Meeksi, Mäetaguse, Mäksa, Pala, Peipsiääre,

Piirissaare, Rägavere, Saare, Sonda, Toila, Torma, Tudulinna, Vaivara, Vara, Vihula, Viru-Nigula, Võnnu vald.

### **3. Edela- ja Lõuna Eesti homogeenne piirkonna vallad:**

Abja, Helme, Häädemeeste, Järvakandi, Karksi, Kehtna, Kõpu, Käru, Paikuse, Puka, Põdrala, Saarde, Surju, Suure-Jaani, Tahkuranna, Tootsi, Tori, Väandra, Öru.

### **4. Kagu-Eesti homogeenne piirkonna vallad:**

Haanja, Karula, Meremäe, Misso, Mõniste, Orava, Rõuge, Taheva, Varstu, Vastseliina, Veriora, Võru, Värska.

## **3. Püsirohumaade säilitamine**

Üheks rohestamise nõudeks on püsirohumaat (PR) ja keskkonnatundliku püsirohumaat (TPR) säilitamine. Juhul, kui püsirohumaat suhe kogu põllumajandusmaasse riigi tasandil väheneb võrreldes 2015. a kehtestatud võrdlusarvuga üle 5%, tuleb taotlejal püsirohumaat PRIA etteantud ulatuses tagasi rajada. Täpsema info püsirohumaat säilitamise ja rohumaat püsirohumaaks muutumise osas leiate [SIIT!](#)

**Keskkonnatundliku püsirohumaat (Natura 2000 võrgustiku alal asuv püsirohumaat, mille muld on 100% ulatuses turvasmuld)** kasutusotstarvet ei tohi muuta ning nimetatud maad ei tohi üles künda. Keskkonnatundlikud püsirohumaad on põllumassiivide kaardil tähistatud märkega TPR. Keskkonnatundliku püsirohumaat rohukamara uuendamine on lubatud üksnes pealtkülvi teel. Rohukamara uuendamisest tuleb PRIA-t eelnevalt teavitada. Taotleja, kes on muutnud keskkonnatundliku püsirohumaat kasutusotstarvet või on selle püsirohumaat üles kündnud, peab nimetatud ala muutma tagasi püsirohumaaks PRIA määratud tähtjaks.